

4. Гриник І.В., Омельченко І.К., Литовченко О.М. Шляхи подолання проблем у розвитку садівництва України. *Садівництво*. 2012. Вип.65. С. 5-19.

УДК: 633.854.54; 676.034.24

УРОЖАЙНІСТЬ ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТУ, НОРМИ ВИСІВУ НАСІННЯ ТА ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ

Кучер І.П., аспірант
e-mail:kucher_ii@ukr.net

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Вступ. Льон олійний характеризується невеликим використанням поживних елементів на формування врожаю (N_{38} кг, $P_{13,5}$ кг, K_{20} кг та $S_{7,6}$ кг діючої речовини на формування однієї тони зерна плюс відповідної кількості побічної продукції) [1, 3]. Але через відносно короткий період вегетації для нормального росту і розвитку потребує високого вмісту у ґрунті також і мікроелементів у легкодоступній формі, в тому числі такого як бор. Він має ряд важливих функцій в рослинному організмі, насамперед, проростання пилоквіткових трубок, що в свою чергу сприяє нормальному проходженню процесів запилення та запліднення квіток, визначаючи кількість плодів і насінин. За його нестачі пилок втрачає життєздатність, процес запилення проходить не повністю (опадання зав'язей і пустозерність) [3]. Бор регулює вуглеводний обмін і підвищує вміст олії у олійних культурах, запобігає захворюванням, викликаним дефіцитом цього мікроелементу (коренеплоди – серцевинна гниль і дуплистість, льон – бактеріоз, картопля – парша, плодови дерева – суеризація плодів, виноград – горошинність ягід) [4].

Мета досліджень. Вдосконалення технології вирощування льону олійного в умовах Західного Лісостепу, вивчення впливу погоднокліматичних умов і елементів технології вирощування (нових сучасних сортів льону олійного, норм висіву, позакореневого підживлення, а саме вплив мікроелементу бор).

Методика досліджень. Дослідження проводились впродовж 2020–2022 років в умовах ТОВ «Голозубенецьке», яке знаходиться в с. Голозубинці, Дунаєвецького району, Хмельницької області. Закладалось два досліди. Дослід 1 включав: фактор а – сорт (Водограй, Живинка, Світлозір); фактор в – норма висіву насіння (4 та 5 мільйонів схожих насінин на гектар). Дослід 2 включав: фактор а – мікродобриво (Вітамін Бор (17 %) та BorogreenL (11 %)), фактор в – норма внесення (90, 120 та 150 г/га діючої речовини бору). Спостереження, аналізи та обліки виконувались відповідно до загальноприйнятих методик.

Результатами досліджень встановлено, що в середньому за три роки схожість досліджуваних сортів за норми висіву 4 мільйона знаходилась в межах 3,06–3,62, а за норми висіву 5 млн. – 4–4,35 млн. Урожайність сортів льону не знаходилась в прямій залежності від збільшення густоти посіву для усіх сортів.

Беззаперечно лідерські позиції впродовж всіх трьох років проведення досліджень за норми висіву (5 млн. шт./га) сприяла більшій урожайності для сорту Світлозір (у 2020 році 2,25 т/га проти 2,06 т/га; у 2021 році 2,41 т/га проти 2,2 т/га; у 2022 році 2,05 т/га у порівнянні 1,77 т/га).

Під впливом погодних умов, які характеризувалися зменшенням кількості опадів у 2020 та 2022 роках, сорт Живинка в ці посушливіші роки досліджень кращий результат урожайності сформував за норми висіву 5 млн. шт./га (2,36 т/га проти 2,08 т/га; 2,08 т/га проти 1,73 т/га), лише у дощовий 2021 рік, коли дана густота у 5 млн. шт./га спричинила негативний вплив на стійкість рослин, ділянка дослідного посіву дещо вилягла, що в свою чергу ускладнило збирання, і як наслідок – зменшилася урожайність через неможливість жаткою комбайна повністю підібрати рослини із таких полеглих ділянок (1,64 т / га порівняно з висівом нормою 4 млн. шт./га – 2,15 т/га). А для сорту Водограй навпаки, менша густота висіву (4 млн. шт./га) була кращою для формування більшого врожаю насіння відповідно: у 2020 р. – 2,16 т/га проти 1,91 т/га; у 2021 р. – 2,31 т/га проти 1,95 т/га; у 2022 р. – 1,99 т/га у порівнянні до 1,96 т/га.

Висновки. За результатами досліджень встановлено, що в середньому за три роки за норми висіву насіння 4 мільйони схожих насінин на гектар відсоток схожості був вищим у всіх досліджуваних сортів. Максимальною схожістю характеризувався сорт Водограй за норми висіву 4 млн. шт./га, схожість складала 92,4 %, і мінімальною - сорт Живинка – 72,5 % (норма 5 млн. шт./га). Досліджувані сорти реагували на норми висіву насіння та погодні умови року, які спричинили деяку строкатість даних. Отже, норма висіву насіння 4 млн. шт./га за різних погодних умов була кращою за показником урожайності насіння для сорту Водограй, а для сорту Світлозір – норма висіву 5 млн. шт./га. Сорт Живинка за дощових умов потребує меншої норми висіву, а за рівномірного розподілу опадів і теплового режиму – навпаки більшої. Найбільший вплив препарату BorogreenL нормою внесення 150 г/га діючої речовини бору, показник становив 2,16 т/га, тобто з перевищенням контролю на 0,28 т/га.

Література

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 08.12.2022).
2. Шеремет Ю.В., Дідора В.Г., Шваб С. Б. Сортові особливості технології вирощування льону олійного в умовах Полісся України. *Луб'яні та технічні культури*. 2013. №3. С. 102–106.
3. Дмитренко Т. Ф. Особливості росту і розвитку олійних та довгунцевого типів льону в ґрунтово - кліматичних умовах Поліської зони. *Збірник наукових праць Інституту луб'яних культур*. 2009. № 5. С. 106–113.
4. Рекомендації по вирощуванню льону олійного в Запорізькій області / Чехов А. В та ін. Запоріжжя. 2009. 12 с.